

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

P9_TA(2022)0268

Przyszłość polityki UE dotyczącej inwestycji międzynarodowych

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 23 czerwca 2022 r. w sprawie przyszłości polityki UE dotyczącej inwestycji międzynarodowych (2021/2176(INI))

(2023/C 32/10)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności jego art. 207 ust. 2,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1219/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. ustanawiające przepisy przejściowe w zakresie dwustronnych umów inwestycyjnych między państwami członkowskimi a państwami trzecimi ⁽¹⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 912/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiające ramy zarządzania odpowiedzialnością finansową związaną z trybunałami do spraw rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem, utworzonymi na mocy umów międzynarodowych, których stroną jest Unia Europejska ⁽²⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje ⁽³⁾,
- uwzględniając orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w szczególności opinię 2/15 z dnia 16 maja 2017 r. w sprawie umowy o wolnym handlu między UE a Republiką Singapuru, wyrok z dnia 6 marca 2018 r. w sprawie C-284/16 (wstępne orzeczenie w sprawie *Republika Słowacji przeciwko Achmea BV*), opinię 1/17 z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej między Kanadą a UE i jej państwami członkowskimi, wyrok z dnia 2 września 2021 r. w sprawie C-741/19 (wstępne orzeczenie w sprawie *Republika Mołdawii przeciwko Komstroy LLC*) oraz wyrok z dnia 26 października 2021 r. w sprawie C-109/20 (wstępne orzeczenie w sprawie *Rzeczpospolita Polska przeciwko PL Holdings Sàrl*),
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 6 kwietnia 2011 r. w sprawie przyszłej europejskiej polityki inwestycji międzynarodowych ⁽⁴⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie barier w handlu i inwestycjach ⁽⁵⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie zewnętrznego wpływu unijnej polityki handlowej i inwestycyjnej na inicjatywy publiczno-prywatne w krajach nienależących do UE ⁽⁶⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 5 lipca 2016 r. w sprawie nowej, perspektywicznej i innowacyjnej przyszłej strategii w dziedzinie handlu i inwestycji ⁽⁷⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 11 grudnia 2019 r. zatytułowany „Europejski Zielony Ład” (COM(2019)0640),
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie stosowania rozporządzenia (UE) nr 1219/2012 ustanawiającego przepisy przejściowe w zakresie dwustronnych umów inwestycyjnych między państwami członkowskimi a państwami trzecimi (COM(2020)0134),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 18 lutego 2021 r. zatytułowany „Przegląd polityki handlowej – otwarta, zrównoważona i asertywna polityka handlowa” (COM(2021)0066),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 14 października 2015 r. zatytułowany „Handel dla wszystkich – w kierunku bardziej odpowiedzialnej polityki handlowej i inwestycyjnej” (COM(2015)0497),

⁽¹⁾ Dz.U. L 351 z 20.12.2012, s. 40.

⁽²⁾ Dz.U. L 257 z 28.8.2014, s. 121.

⁽³⁾ Dz.U. L 198 z 22.6.2020, s. 13.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 296 E z 2.10.2012, s. 34.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 168 E z 14.6.2013, s. 1.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 265 z 11.8.2017, s. 17.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 101 z 16.3.2018, s. 30.

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 26 listopada 2014 r. zatytułowany „Plan inwestycyjny dla Europy” (COM(2014)0903),
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 12 listopada 2020 r. w sprawie wdrażania unijnych umów handlowych: 1 stycznia 2019 r. – 31 grudnia 2019 r. (COM(2020)0705),
- uwzględniając porozumienie paryskie w sprawie zmian klimatu przyjęte dnia 12 grudnia 2015 r.,
- uwzględniając Umowę o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony⁽⁸⁾, która weszła w życie 1 maja 2021 r., w szczególności jej tytuł II dotyczący usług i inwestycji,
- uwzględniając konwencję ONZ z 2014 r. dotyczącą przejrzystości w umownych postępowaniach arbitrażowych między inwestorem a państwem, która weszła w życie 18 października 2017 r. (konwencja z Mauritiusa),
- uwzględniając umowy handlowe i inwestycyjne zawarte przez UE, w szczególności umowy „drugiej generacji” z krajami takimi jak Kanada, Singapur, Wietnam i Japonia,
- uwzględniając Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, przyjętą w 2015 r., a zwłaszcza 17 celów zrównoważonego rozwoju,
- uwzględniając wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka, przyjęte przez Radę Praw Człowieka ONZ w 2011 r.,
- uwzględniając komentarz ogólny nr 24 z dnia 10 sierpnia 2017 r. Komitetu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych ONZ w sprawie zobowiązań państw w ramach Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych w kontekście działalności gospodarczej,
- uwzględniając światowe sprawozdania inwestycyjne Konferencji ONZ ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) z lat 2019, 2020 i 2021,
- uwzględniając publikację UNCTAD zatytułowaną „Investment Policy Framework for Sustainable Development” [Ramy polityki inwestycyjnej na rzecz zrównoważonego rozwoju] z 2015 r.,
- uwzględniając noty prasowe wydawane przez UNCTAD w związku z międzynarodową umową inwestycyjną dotyczące rozstrzygnięcia sporów między inwestorem a państwem: fakty i liczby za lata 2019 i 2020,
- uwzględniając dokument roboczy Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) z 2018 r. na temat inwestycji międzynarodowych zatytułowany „Societal benefits and costs of International Investment Agreements: a critical review of aspects and available empirical evidence” [Korzyści i koszty społeczne międzynarodowych umów inwestycyjnych: krytyczny przegląd aspektów i dostępnych dowodów empirycznych],
- uwzględniając dokument roboczy OECD z 2014 r. na temat inwestycji międzynarodowych zatytułowany „Investment Treaties and Shareholder Claims for Reflective Loss: Insights from Advanced Systems of Corporate Law” [Traktaty inwestycyjne i roszczenia akcjonariuszy dotyczące straty refleksyjnej: spostrzeżenia z zaawansowanych systemów prawa korporacyjnego],
- uwzględniając mandat udzielony w 2017 r. III grupie roboczej Komisji ONZ ds. Międzynarodowego Prawa Handlowego (UNCITRAL) do pracy nad możliwą reformą rozstrzygnięcia sporów między inwestorem a państwem,
- uwzględniając wytyczne negocjacyjne wydane przez Radę w 2018 r. upoważniające Komisję do negocjacji, w imieniu UE i w ramach UNCITRAL, w sprawie konwencji ustanawiającej wielostronny trybunał rozstrzygnięcia sporów inwestycyjnych, a także późniejszy wniosek UE w tej kwestii,
- uwzględniając proces modernizacji Traktatu karty energetycznej, który został zainicjowany w 2017 r., oraz propozycję tekstu UE w tej sprawie,

⁽⁸⁾ Dz.U. L 149 z 30.4.2021, s. 10.

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

- uwzględniając decyzję Włoch o wycofaniu się z Traktatu karty energetycznej z dniem 1 stycznia 2015 r.,
 - uwzględniając porozumienie o wygaśnięciu dwustronnych traktatów inwestycyjnych między państwami członkowskimi Unii Europejskiej ⁽⁹⁾,
 - uwzględniając deklarację rządów państw członkowskich z dnia 15 stycznia 2019 r. w sprawie konsekwencji prawnych orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Achmea* oraz o ochronie inwestycji w Unii Europejskiej,
 - uwzględniając umowę między Stanami Zjednoczonymi, Meksykiem i Kanadą, która weszła w życie 1 lipca 2020 r., w szczególności jej rozdział 14 dotyczący inwestycji,
 - uwzględniając umowę o regionalnym wszechstronnym partnerstwie gospodarczym Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej, która weszła w życie 1 stycznia 2022 r., w szczególności jej rozdział 10 dotyczący inwestycji,
 - uwzględniając sprawozdanie grupy roboczej ONZ ds. respektowania praw człowieka przez korporacje transnarodowe i inne przedsiębiorstwa przedstawione Zgromadzeniu Ogólnemu ONZ 27 lipca 2021 r. zatytułowane „Human rights-compatible international investment agreements” [Międzynarodowe umowy inwestycyjne zgodne z prawami człowieka],
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rozwoju,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Handlu Międzynarodowego (A9-0166/2022),
- A. mając na uwadze, że od czasu wejścia w życie traktatu lizbońskiego bezpośrednie inwestycje zagraniczne pozostają wyłączną kompetencją Unii Europejskiej, jak zapisano w art. 3 ust. 1 lit. e), art. 206 i art. 207 TFUE; mając na uwadze, że należy przyspieszyć i rozszerzyć ścieżkę reform polityki UE dotyczącej inwestycji międzynarodowych, aby sprostać obecnym wyzwaniom;
- B. mając na uwadze, że UE jest największym na świecie miejscem docelowym oraz źródłem napływających i zagranicznych inwestycji międzynarodowych; mając na uwadze, że przyczyniają się one do zrównoważonego wzrostu gospodarczego UE i tworzenia miejsc pracy, choć dostępne dowody empiryczne nie wykazały bezpośredniego związku przyczynowego między międzynarodowymi umowami inwestycyjnymi a przyciąganiem bezpośrednich inwestycji zagranicznych;
- C. mając na uwadze, że globalne przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ), które zmniejszyły się już od 2015 r., dramatycznie spadły w 2020 r. (-38 %) ⁽¹⁰⁾ z powodu kryzysu związanego z COVID-19; mając na uwadze, że zwiększenie napływających i zagranicznych BIZ pozostaje dla UE i wielu innych gospodarek kluczowym elementem ścieżki ożywienia gospodarczego;
- D. mając na uwadze, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości niektóre elementy polityki UE dotyczącej inwestycji międzynarodowych, a mianowicie niebezpośrednie inwestycje zagraniczne („inwestycje portfelowe”) oraz system rozstrzygania sporów między inwestorami a państwami, należą do kompetencji dzielonych UE i jej państw członkowskich;
- E. mając na uwadze, że nadal obowiązuje około 1 500 dwustronnych umów inwestycyjnych ratyfikowanych przez państwa członkowskie przed podpisaniem traktatu lizbońskiego i że przewidują one poprzedni model rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem, jak np. Traktat karty energetycznej; mając na uwadze, że żadna z międzynarodowych umów inwestycyjnych wynegocjowanych przez UE od czasu traktatu lizbońskiego nie weszła w życie;
- F. mając na uwadze, że Europejski Zielony Ład ma odpowiadać na wyzwania związane ze zmianą klimatu i degradacją środowiska; mając na uwadze, że wszystkie strategie polityczne UE, w tym polityka inwestycyjna, muszą przyczynić się do osiągnięcia tych celów; mając na uwadze, że aby osiągnąć cele Europejskiego Zielonego Ładu i cele zrównoważonego rozwoju ONZ oraz zapewnić odbudowę po pandemii COVID-19, na całym świecie potrzebne są znaczne inwestycje; mając na uwadze, że przeciwdziałanie zmianie klimatu i degradacji środowiska oraz tworzenie bardziej atrakcyjnych warunków inwestycyjnych i wspieranie przedsiębiorstw są wśród sześciu priorytetów ⁽¹¹⁾ UE na lata 2019–2024;

⁽⁹⁾ Dz.U. L 169 z 29.5.2020, s. 1.

⁽¹⁰⁾ Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, „BIZ w liczbach” – kwiecień 2021 r.

⁽¹¹⁾ Europejski Zielony Ład; Europa na miarę ery cyfrowej; gospodarka służąca ludziom; silniejsza pozycja Europy na świecie; promowanie naszego europejskiego stylu życia; nowy impuls dla demokracji europejskiej.

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

- G. mając na uwadze, że BIZ i polityka inwestycyjna UE powinny również odgrywać kluczową rolę w realizacji celów otwartej strategicznej autonomii, dywersyfikacji łańcuchów dostaw i przyczyniania się do zrównoważonego wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i integracji w globalnych łańcuchach wartości, a także w dążeniu do promowania warunków dla inwestorów z UE za granicą odzwierciedlających poziom otwartości, z jakiego korzystają inwestorzy zagraniczni w UE, przy jednoczesnym uwzględnieniu poziomów rozwoju państw trzecich i potrzeby zapewnienia zróżnicowanego traktowania;
- H. mając na uwadze, że krajom rozwijającym się może brakować rocznych środków finansowych w wysokości 2,5 bln USD na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju do 2030 r.; mając na uwadze, że BIZ są instrumentem finansowania Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i związanych z nią celów zrównoważonego rozwoju; mając na uwadze, że taki kapitał może wspierać tworzenie miejsc pracy oraz poprawę sytuacji społecznej i środowiskowej, zgodnie z założeniami celów zrównoważonego rozwoju; mając na uwadze, że celowi przyciągnięcia inwestycji powinno towarzyszyć uznanie w kontekście międzynarodowych umów inwestycyjnych, że strony tych umów powinny dążyć do poprawy ochrony środowiska lub pracy, a nie do ich osłabienia lub ograniczenia;
- I. mając na uwadze, że celem unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju jest ułatwienie przesunięcia inwestycji z niezrównoważonej działalności gospodarczej na działania, które są niezbędne do rozwoju zrównoważonego pod względem środowiskowym, a konkretnie do osiągnięcia neutralności klimatycznej w ciągu najbliższych 30 lat;
- J. mając na uwadze, że polityka inwestycyjna obejmuje takie środki jak usuwanie nieuzasadnionych barier dla inwestycji, monitorowanie wpływu inwestycji zagranicznych na autonomię strategiczną, bezpieczeństwo narodowe i gospodarkę realną oraz opracowywanie innych narzędzi zachęcających do inwestycji bezpośrednich w sektorach i miejscach, w których są one najbardziej potrzebne, i ułatwiających te inwestycje; mając na uwadze, że większość międzynarodowych umów inwestycyjnych koncentruje się na ochronie inwestycji, bez względu na to, czy odbyło się postępowanie rozjemcze między inwestorem a państwem;
- K. mając na uwadze, że co roku rośnie liczba spraw dotyczących rozstrzygnięcia sporów między inwestorem a państwem (mechanizm ISDS), w tym przeciwko państwom członkowskim; mając na uwadze, że około 15 % spraw wniesionych przeciwko państwom członkowskim w 2020 r. stanowiły spory wewnątrzunijne;
- L. mając na uwadze, że w większości umów inwestycyjnych nie określa się sposobu, w jaki należy ustalić „pełne zadośćuczynienie” i „godziwą wartość rynkową” inwestycji; mając na uwadze, że w ostatniej dekadzie zespoły orzekające interpretowały te pojęcia głównie stosując „prospektywne” techniki wyceny oparte na metodach zdyskontowanych przepływów pieniężnych (metody DCF), co w wielu przypadkach skłaniało je do orzekania kwot rekompensat, które są znacznie wyższe niż łączne kwoty wydatków faktycznie poniesionych przez inwestorów w państwach przyjmujących;
- M. mając na uwadze, że UE jest światowym liderem w reformie polityki inwestycyjnej; mając na uwadze, że od czasu wejścia w życie traktatu lizbońskiego, pod naciskiem i przy wsparciu Parlamentu, podjęto znaczącą reformę polityki inwestycyjnej na szczeblu europejskim i międzynarodowym; mając na uwadze, że UE zainicjowała i zawarła międzynarodowe umowy inwestycyjne z krajami partnerskimi, zreformowała przepisy dotyczące ochrony inwestycji, zastąpiła ISDS systemem sądów ds. inwestycji, rozpoczęła wielostronne negocjacje w sprawie trybunału inwestycyjnego, zaproponowała przepisy regulujące subsydia zagraniczne oraz przyjęła przepisy dotyczące przeglądu bezpośrednich inwestycji zagranicznych; mając na uwadze, że zmiany te są znaczącym krokiem we właściwym kierunku, umożliwiającym zmodernizowaną i zrównoważoną politykę inwestycyjną; mając na uwadze, że jest jeszcze wiele do zrobienia, aby osiągnąć postęp w realizacji tego programu reform;
- N. mając na uwadze, że coraz częstsze zwracanie się inwestorów do stron trzecich o finansowanie sporów sądowych w zamian za zwrot lub inny interes finansowy w odniesieniu do wyniku sporu (finansowanie przez stronę trzecią) pogłębiło brak równowagi leżący u podstaw praktyk polegających na wzajemnej kompensacji w sporach sądowych przez dalsze zmniejszanie ryzyka ponoszonego przez inwestorów w związku z dochodzeniem roszczeń, a tym samym przysporzyło zachęt do zwiększenia liczby roszczeń; mając na uwadze, że finansowanie przez stronę trzecią może zwiększyć siłę przetargową powodów ze szkodą dla państw o ograniczonych zasobach i słabszych ramach regulacyjnych;
1. podkreśla, że inwestycje mogą i powinny mieć pozytywny wpływ na zrównoważony wzrost gospodarczy, tworzenie miejsc pracy i zrównoważony rozwój oraz przyczyniać się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju; podkreśla w związku z tym ich znaczenie dla transformacji gospodarki UE; zwraca uwagę, że ten pozytywny wpływ zależy od zdolności rządów do regulowania inwestycji zagranicznych; zwraca uwagę, że inwestycje napływające i zagraniczne muszą odpowiadać potrzebom gospodarki realnej; wzywa Komisję do przeglądu unijnej polityki inwestycyjnej, aby zapewnić zgodność z celami Europejskiego Zielonego Ładu i celami zrównoważonego rozwoju, jak również wartościami UE, włącznie z poszanowaniem praw człowieka i standardów społecznych określonych w Europejskim filarze praw socjalnych;

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

2. uważa, że unijna polityka inwestycyjna musi odpowiadać oczekiwaniom inwestorów i państw beneficjentów, jak również szerszym interesom gospodarczym UE i celom polityki zewnętrznej; przypomina swój apel o zintegrowane i spójne ramy polityczne, które promują zrównoważone inwestycje o wysokiej jakości; z zadowoleniem przyjmuje wysiłki podejmowane przez Komisję od 2010 r. w celu zreformowania unijnej polityki inwestycyjnej w tym kierunku; uważa, że polityka UE dotycząca inwestycji międzynarodowych wymaga dalszej reformy, aby lepiej sprostać różnorodnym wyzwaniom i kontynuować jej przekształcanie w zintegrowane i spójne ramy polityczne;

3. uważa, że międzynarodowe umowy inwestycyjne powinny ułatwiać zielone, uwzględniające aspekt płci i sprzyjające włączeniu społecznemu zrównoważone inwestycje, odpowiednio chronić inwestorów, przyczynić się do odporności jednolitego rynku, a jednocześnie chronić przestrzeń polityczną w państwach przyjmujących oraz zachęcać do wymiany najlepszych praktyk, umiejętności i wiedzy fachowej, zgodnie z wytycznymi Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) dla przedsiębiorstw wielonarodowych dotyczącymi społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw;

4. wyraża zaniepokojenie faktem, że według OECD w 2020 r. w krajach rozwijających się wystąpił niedobór środków w wysokości 1,7 bln USD z powodu kryzysu związanego z COVID-19, oprócz istniejącej już luki finansowej w wysokości 2,5 bln USD; podkreśla, że polityka inwestycyjna UE powinna pomagać krajom rozwijającym się, zwłaszcza afrykańskim, przyciągać BIZ i zmniejszać lukę finansową na drodze do realizacji celów zrównoważonego rozwoju;

5. uważa, że przedsiębiorstwa unijne potrzebują odpowiedniej ochrony swoich inwestycji za granicą; zwraca uwagę, że inwestycje chronione, jak skodyfikowano w unijnych międzynarodowych umowach inwestycyjnych, nie powinny obejmować spekulacyjnych form inwestycji, instrumentów finansowych ani inwestycji portfelowych, które mogą być utrzymywane w celach spekulacyjnych; wzywa Komisję, aby bazując na niedawnych międzynarodowych umowach inwestycyjnych⁽¹²⁾, wyłączyła z zakresu ich stosowania instrumenty długu publicznego; uważa, że instrumenty finansowe, które można wycofać w dowolnym momencie, nie wymagają ochrony; zwraca się do Komisji o dalsze działania na rzecz poprawy definicji inwestycji chronionych, aby zagwarantować, że międzynarodowe umowy inwestycyjne chronią tylko te inwestycje, które angażują znaczny kapitał lub inne zasoby przez minimalną liczbę lat i w odniesieniu do których przewiduje się ryzyko i oczekuje zysku; jest zdania, że inwestycje chronione powinny skutecznie przyczynić się do rozwoju państwa przyjmującego; zwraca się do Komisji i państw członkowskich, by w przyszłych umowach uwzględniały to kryterium w definicji inwestycji chronionych zgodnie z definicją zawartą w prawie międzynarodowym;

Dostęp do rynku

6. z zadowoleniem przyjmuje, że niedawne umowy inwestycyjne koncentrują się w pozytywny sposób na dostępie do rynku i liberalizacji inwestycji oraz mają na celu usuwanie barier utrudniających unijnym inwestorom zakładanie i prowadzenie działalności na rynkach zagranicznych;

7. wzywa Komisję, by dążyła do tworzenia dla inwestorów unijnych za granicą warunków odzwierciedlających poziom otwartości, z jakiego korzystają inwestorzy zagraniczni w UE, przy jednoczesnym uwzględnieniu poziomu rozwoju państw trzecich i potrzeby zapewnienia zróżnicowanego traktowania; podkreśla, że międzynarodowe umowy inwestycyjne powinny chronić zdolność państw do regulowania inwestycji zagranicznych w swoich jurysdykcjach; wzywa Komisję, by monitorowała bariery utrudniające inwestorom unijnym zakładanie i prowadzenie działalności na rynkach zagranicznych, włącznie z praktykami dyskryminacyjnymi; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja skupia się na egzekwowaniu istniejących zobowiązań, i podkreśla, że powinno to dotyczyć również zobowiązań związanych z inwestycjami;

8. wzywa Komisję, by liberalizując inwestycje, ściśle chroniła przestrzeń polityczną UE i państw członkowskich, szczególnie w dziedzinach energii, rolnictwa, rybołówstwa, kwestiach audiowizualnych, telekomunikacyjnych i cyfrowych, a także w usługach publicznych; podkreśla, że liberalizacji inwestycji powinny towarzyszyć zabezpieczenia, aby unikać pogłębiania niestabilności gospodarczej, zwłaszcza w krajach rozwijających się;

9. podkreśla, że we wszystkich umowach inwestycyjnych ważne jest utrzymanie, rozszerzenie i wdrożenie klauzul, które zakazują obniżania norm, ponieważ mają one kluczowe znaczenie dla uniknięcia równania w dół w państwach dążących do przyciągnięcia inwestycji zagranicznych; apeluje do Komisji o dalszą analizę skuteczności takich klauzul, w szczególności w krajach rozwijających się, aby polityka podatkowa i finansowanie rozwoju wspierały „wyścig na szczyt”;

⁽¹²⁾ Na przykład kompleksowa umowa gospodarczo-handlowa UE-Kanada (załącznik 8b pkt 4, w którym zdefiniowano dług publiczny jako instrument dłużny na dowolnym szczeblu rządowym strony), CPTPP i BLEU (Belgijsko-Luksemburska Unia Gospodarcza) z 2009 r., dwustronna umowa inwestycyjna z Kolumbią.

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

Ułatwienia inwestycyjne

10. zauważa, że ułatwienia inwestycyjne mogą przyczynić się do odblokowania możliwości inwestycyjnych w krajach rozwijających się, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, oraz do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju dzięki pomocy w mobilizacji większych inwestycji na promowanie zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i redukcji ubóstwa, ponieważ wspierają długoterminową obecność inwestorów zagranicznych w gospodarce państw przyjmujących i poprawę powiązań między inwestorami zagranicznymi a lokalnymi przedsiębiorstwami; zachęca Komisję, by wspierała kraje rozwijające się w poprawie klimatu inwestycyjnego w ich jurysdykcjach zarówno za pośrednictwem narzędzi współpracy na rzecz rozwoju, jak i umów dwustronnych; uważa, że ułatwienia inwestycyjne są również dobrym instrumentem poprawy konkurencyjności i wzrostu gospodarczego UE;

11. podkreśla, że międzynarodowe umowy o ułatwieniach inwestycyjnych powinny wspierać inwestycje i zachęcać do inwestycji, które sprzyjają zrównoważonemu rozwojowi, i unikać zachęcania do inwestycji, które szkodzą środowisku, klimatowi lub społeczeństwu; zauważa, że dochody z podatków mają kluczowe znaczenie dla krajów rozwijających się, jeśli chodzi o zapewnienie podstawowych usług publicznych; wzywa Komisję do podjęcia działań na szczeblu wielostronnym, aby promować zrównoważone ułatwienia inwestycyjne, które nie są realizowane za pomocą konkurencyjnych ulg podatkowych; podkreśla, że wprowadzenie innowacyjnych środków ułatwiających inwestowanie może przyczynić się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju dzięki pomocy w mobilizacji większych inwestycji na promowanie zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i redukcji ubóstwa, ponieważ takie działania wspierają długoterminową obecność inwestorów zagranicznych w gospodarce krajów przyjmujących i rozwój lepszych powiązań między inwestorami zagranicznymi a lokalnymi przedsiębiorstwami;

12. uznaje rolę UE w negocjacjach Światowej Organizacji Handlu (WTO) dotyczących wspólnej inicjatywy na rzecz ułatwień inwestycyjnych dla rozwoju; podkreśla, że uczestniczą w nich ponad dwie trzecie członków WTO; uważa, że należy zachować ostrożność, biorąc pod uwagę bardzo szeroki zakres negocjowanej umowy; podkreśla, że należy dopilnować, aby negocjacje te były zgodne z zasadami porozumienia WTO z Marrakeszu, wymagającymi konsensusu i ogólnej przejrzystości;

13. podkreśla, że ważne jest całościowe podejście UE do ułatwień inwestycyjnych zarówno na szczeblu dwustronnym, jak i wielostronnym, przy czym nacisk należy położyć głównie na współpracę, w tym budowanie potencjału i pomoc techniczną, zwłaszcza w odniesieniu do wspierania cyfryzacji w krajach rozwijających się; z zadowoleniem przyjmuje prace Komisji nad nowymi samodzielnymi umowami o ułatwieniach inwestycyjnych, koncentrującymi się na wspieraniu zrównoważonych inwestycji sprzyjających włączeniu społecznemu; w tym kontekście zwraca się do Komisji o dalsze negocjacje z partnerami afrykańskimi, pozwalające unikać tworzenia obciążeń administracyjnych dla krajów rozwijających się, a jednocześnie o określenie rodzaju zrównoważonych inwestycji, które będą ułatwiane; przyjmuje do wiadomości, że podobne postanowienia dotyczące ułatwień inwestycyjnych są negocjowane w przyszłym protokole inwestycyjnym do Afrykańskiej Kontynentalnej Strefy Wolnego Handlu; zwraca się do Komisji o stałe wspieranie tych negocjacji;

14. popiera podejście Komisji na szczeblu WTO mające na celu dopilnowanie za pomocą silnych zabezpieczeń, by w sporach między inwestorem a państwem nie można było stosować zagadnień związanych z ułatwieniami inwestycyjnymi; uważa, że spory wynikające ze wspólnej inicjatywy na rzecz ułatwień inwestycyjnych dla rozwoju należy rozstrzygać w drodze mediacji i współpracy;

15. podkreśla, że przepisy dotyczące ułatwień inwestycyjnych na szczeblu dwustronnym i na szczeblu WTO powinny nie tylko koncentrować się na tworzeniu obowiązków organów publicznych w państwach przyjmujących, ale też wyjaśniać obowiązki państw pochodzenia i ich inwestorów krajowych w odniesieniu do inwestycji dokonywanych za granicą; podkreśla w związku z tym, że do ram ułatwień inwestycyjnych należy włączyć możliwe do wyegzekwowania przepisy dotyczące społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, praw człowieka i należytej staranności w dziedzinie środowiska, a także zabezpieczenia antykorupcyjne; wzywa Komisję, by do wszystkich umów o ułatwieniach inwestycyjnych z państwami trzecimi włączała wykonalny rozdział dotyczący zrównoważonego rozwoju, a także mechanizmy monitorowania działań wspieranych przepływami BIZ;

16. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący instrumentu zwalczania zakłóceń powodowanych przez subsydia zagraniczne, które są nieuczciwą formą inwestycji, i apeluje o jego szybkie przyjęcie; wzywa Komisję i państwa członkowskie, by zaangażowały się w negocjacje na szczeblu WTO, aby przeciwdziałać zakłóceniom konkurencji, zwłaszcza w dziedzinie subsydiów przemysłowych;

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

Ścisłejsze monitorowanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w UE

17. z zadowoleniem przyjmuje wejście w życie w 2019 r. rozporządzenia w sprawie monitorowania BIZ; zwraca uwagę, że ten mechanizm monitorowania ma na celu ustanowienie współpracy i – potencjalnie – ograniczenie inwestycji zagranicznych w sektorach strategicznych w celu ochrony Unii i jej państw członkowskich, a także analizowanie i monitorowanie przypadków, w których nabycie danego przedsiębiorstwa, infrastruktury, technologii lub kontrola nad nimi może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego w UE;

18. podkreśla znaczenie tego mechanizmu jako kroku w kierunku lepszego monitorowania wkładu BIZ w strategiczne interesy Europy; mając na uwadze zbliżający się proces przeglądu, wzywa Komisję do przedstawienia bardziej szczegółowych danych na temat tego, czy napływające BIZ wspierają zrównoważoną działalność gospodarczą i inwestycje od podstaw, a także do oceny różnych wariantów monitorowania działań wspieranych przez przepływy wychodzące oraz do oceny możliwości doprecyzowania, czy inne sektory należy uznać za sektory strategiczne; ponadto zwraca się do Komisji, by zbadała możliwość wzmocnienia unijnego mechanizmu kontroli bezpośrednich inwestycji zagranicznych, tak aby nadać mu, za zgodą państw członkowskich, uprawnienia do blokowania inwestycji, które stwarzałyby zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego;

19. wzywa te państwa członkowskie, które jeszcze nie posiadają takiego mechanizmu, do ustanowienia krajowego mechanizmu monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych, aby zapewnić skuteczność współpracy europejskiej;

Zgodność międzynarodowych umów inwestycyjnych z priorytetami UE

20. zauważa, że coraz większa liczba postępowań sądowych przed trybunałami inwestycyjnymi dotyczy środków ochrony środowiska; ubolewa nad tym, że różne kraje, w tym państwa członkowskie, są pozywane w związku z polityką klimatyczną, wycofywaniem się z korzystania z paliw kopalnych lub sprawiedliwą transformacją;

21. podkreśla, że globalna walka ze zmianą klimatu będzie wymagała szybkiego przejścia na energię odnawialną oraz szybkich działań rządów w celu zmniejszenia zależności od paliw kopalnych; wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia spójności między międzynarodowymi umowami inwestycyjnymi a Europejskim Zielonym Ładem, polityką ochrony środowiska, prawami pracowniczymi i prawami człowieka poprzez wyłączenie z zakresu ochrony traktatowej inwestycji w paliwa kopalne lub wszelkie inne działania, które powodują poważne szkody dla środowiska i praw człowieka, a także poprzez włączenie do rozdziałów dotyczących zrównoważonego rozwoju przepisów przyczyniających się do przestrzegania porozumienia paryskiego, międzynarodowych traktatów dotyczących pracy i równouprawnienia płci oraz przepisów mających na celu poprawę krajowych ram regulujących inwestycje zagraniczne;

22. z zaniepokojeniem odnotowuje asymetrię niektórych międzynarodowych umów inwestycyjnych, na mocy których inwestorzy mogą wszczynać postępowania w sprawie inwestycji przeciwko państwom, podczas gdy rządy, pracownicy i zainteresowane społeczności nie mogą podać do sądu arbitrażowego transnarodowych korporacji, które nie przestrzegają praw człowieka, zasad zdrowia publicznego lub prawa pracy i prawa w zakresie ochrony środowiska; podkreśla, że – analogicznie – wielostronny trybunał rozstrzygania sporów inwestycyjnych ma za zadanie orzekać jedynie w sprawach, w których inwestorzy zagraniczni pozywają państwa;

23. zwraca uwagę, że nawet przy braku postępowania sądowego wyraźna lub dorozumiana groźba wszczęcia postępowania sądowego dotyczącego inwestycji może wzmocnić pozycję inwestorów w negocjacjach z państwami („efekt mrozący”); podkreśla w związku z tym, że w niedawno zawartych przez UE międzynarodowych umowach inwestycyjnych określono zasadę, zgodnie z którą rządy mają prawo do wprowadzania regulacji dotyczących uzasadnionych celów polityki publicznej⁽¹³⁾, w tym w sposób, który może negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie inwestycji lub na oczekiwania inwestora co do zysków; podkreśla, że prawo to nie zwalnia jednak państw z obowiązku wypełniania zobowiązań określonych w międzynarodowych umowach inwestycyjnych ani nie wyklucza roszczeń odszkodowawczych wynikających z skorzystania z tego prawa; wyraża zaniepokojenie, że w związku z tym proces podejmowania decyzji politycznych może zostać opóźniony lub osłabiony;

24. podkreśla, że w związku z tym więcej środków publicznych może być wydatkowanych na rekompensaty dla sektora paliw kopalnych niż miałyby to miejsce bez zagrożenia sporami inwestycyjnymi, co zwiększa koszty, a tym samym utrudnia państwom podejmowanie działań na rzecz transformacji energetycznej, i stanowi ogólną dotację podatkową dla sektora paliw kopalnych;

⁽¹³⁾ W tym w dziedzinie zdrowia publicznego, usług społecznych, edukacji publicznej, bezpieczeństwa, środowiska lub moralności publicznej, ochrony socjalnej lub ochrony konsumentów, prywatności i ochrony danych lub promowania i ochrony różnorodności kulturowej.

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

25. zauważa, że w licznych postępowaniach arbitrażowych między inwestorem a państwem przedsiębiorstwa kwestionowały działania, które państwa rzekomo podejmowały w celu rozwiązania problemów lokalnych lub niepokoїв związanych z oddziaływaniem projektu; wzywa Komisję i państwa członkowskie do uwzględnienia w przyszłych międzynarodowych umowach inwestycyjnych legitymacji procesowej poszkodowanych stron trzecich; uważa, że sądy powinny postępować zgodnie z orzecznictwem Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i uznawać sprawy za niedopuszczalne, jeżeli ustalenia faktyczne lub prawne mogłyby zaszkodzić zainteresowanym społecznościom lokalnym lub tubylczym, które nie są stronami w postępowaniach inwestycyjnych; zwraca się do Komisji i państw członkowskich o zapewnienie przejrzystości i wspieranie zaangażowania znajdujących się w trudnej sytuacji społeczności lokalnych – a w szczególności ludności tubylczej dotkniętej działalnością wydobywczą lub pozyskiwania drewna – w negocjowanie i wdrażanie międzynarodowych umów inwestycyjnych, ponieważ inwestycje zagraniczne mogą mieć daleko idące skutki dla społeczności lokalnych;

Zreformowane podejście

26. z zadowoleniem przyjmuje nowy model umów o ochronie inwestycji opracowany przez Komisję w 2015 r. jako krok we właściwym kierunku; zauważa jednak, że żadne zawierające ten model porozumienie nie weszło jeszcze w życie; przypomina swoje stanowisko, że UE i jej państwa członkowskie nie powinny podpisywać lub ratyfikować umów o ochronie inwestycji, które obejmują mechanizm rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem; podkreśla znaczenie przeprowadzenia reform proceduralnych w zakresie rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że standardy systemu sądów ds. inwestycji (ICS) obejmują utworzenie stałej listy arbitrów, mechanizmu odwoławczego, kodeksu postępowania arbitrów oraz większą przejrzystość postępowań arbitrażowych; zauważa, że system sądów ds. inwestycji nadal stanowi międzynarodowy arbitraż, i podkreśla, że w przeciwieństwie do sądów krajowych arbitrzy figurujący w wykazie ICS mieliby swobodę w zakresie uwzględniania lub nie odpowiednich przepisów dotyczących interesu publicznego przy dokonywaniu wykładni przepisów materialnych zawartych w międzynarodowych umowach inwestycyjnych; ubolewa, że arbitrzy nadal będą wynagradzani w oparciu o ustalenia indywidualne;

27. wzywa Komisję do pełnego wsparcia i przyspieszenia negocjacji w celu rozszerzenia obowiązków inwestorów i ich egzekwowania; uważa, że obowiązki inwestorów powinny być nie tylko uwzględnione w zawieranych przez UE międzynarodowych umowach inwestycyjnych, ale powinny być również wdrażane za pośrednictwem odrębnych wiążących i egzekwalnych instrumentów międzynarodowych oraz solidnych krajowych ram należytej staranności w zakresie praw człowieka i środowiska; zauważa, że postępy w tych obszarach oraz stałe zaostrzanie postanowień międzynarodowych umów inwestycyjnych UE powinny zagwarantować, że inwestorzy UE w państwach trzecich, w szczególności w krajach rozwijających się, w przejrzysty sposób przedstawią swoje strategie aktywnego przyczyniania się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju i celów porozumienia paryskiego oraz będą podlegać mechanizmom odpowiedzialności, w szczególności dzięki zapewnieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości poszkodowanym w państwach trzecich;

28. z zadowoleniem przyjmuje zawarte w międzynarodowych umowach inwestycyjnych postanowienia dotyczące zobowiązań państw i inwestorów w zakresie ochrony środowiska, pracy i odpowiedzialności przedsiębiorstw, a także klauzule określające horyzontalną zasadę, zgodnie z którą normy nie powinny być obniżane w celu przyciągnięcia inwestycji; ubolewa jednak nad faktem, że reforma zobowiązań inwestorów nie nadążała za reformą rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem;

29. wzywa Komisję i państwa członkowskie do poparcia wejścia w życie instrumentu dla międzynarodowych korporacji i innych przedsiębiorstw w odniesieniu do praw człowieka⁽¹⁴⁾, opracowywanego obecnie w ramach Rady Praw Człowieka, mającego na celu uregulowanie działalności międzynarodowych przedsiębiorstw i koncernów;

30. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że od 2016 r. unijne międzynarodowe umowy inwestycyjne przewidujące klauzule ochrony inwestycji zawierają bardziej precyzyjne sformułowanie niektórych standardów ochrony, a także prawo do regulacji; podkreśla, że międzynarodowe umowy inwestycyjne UE nie powinny pozwalać na wykorzystywanie szerokich norm ochrony do kwestionowania uzasadnionej polityki publicznej; uważa, że standardy ochrony powinny koncentrować się w szczególności na stworzeniu równych warunków działania dla inwestorów zagranicznych i krajowych, zapobieganiu przypadkom – a także oferowaniu środków odwoławczych w przypadkach – gdy inwestorzy z UE w państwach trzecich są dyskryminowani, odmawia się im dostępu do wymiaru sprawiedliwości lub całkowicie tracą możliwość korzystania z inwestycji z korzyścią dla państwa przyjmującego, w tym w czasie wojny, i na zasadzie wzajemności w odniesieniu do inwestorów spoza UE w UE; wzywa państwa członkowskie i Komisję do unikania niejednoznacznej terminologii w klauzulach zasadniczych oraz do dalszego przeglądu standardów ochrony na podstawie dostępnych dowodów;

⁽¹⁴⁾ Prawnie wiążący instrument mający na celu wprowadzenie regulacji dotyczących międzynarodowego prawa w dziedzinie praw człowieka, działalności międzynarodowych korporacji i innych przedsiębiorstw <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/wg-trans-corp/igwg-on-tnc>.

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

31. podkreśla fakt, że międzynarodowe umowy inwestycyjne UE wynegocjowane po 2009 r. nadal zawierają klauzule wygaśnięcia, które uniemożliwiają łatwe ich rozwiązanie; odnotowuje niedawne negocjacje, w których strony uzgodniły pięcioletnią klauzulę wygaśnięcia z możliwością uzgodnienia przedłużenia o kolejne pięć lat w przypadku braku rozwiązania zastępczego; apeluje do państw członkowskich i innych umawiających się stron o uchylenie klauzul wygaśnięcia w obowiązujących umowach oraz o znaczne skrócenie czasu obowiązywania klauzul wygaśnięcia w nowych umowach inwestycyjnych;

32. podkreśla, że zarówno na podstawie międzynarodowego prawa zwyczajowego, jak i prawa międzynarodowego dotyczącego praw człowieka, jednostki są zobowiązane do dochodzenia roszczeń przed sądami krajowymi przed wszczęciem postępowania międzynarodowego przeciwko państwu za bezprawne akty; ubolewa, że z kolei międzynarodowe prawo inwestycyjne zwykle nie wymaga wyczerpania krajowych środków odwoławczych; uważa, że w międzynarodowych umowach inwestycyjnych należy zapisać wymóg wyczerpania wszystkich środków odwoławczych przed krajowymi systemami wymiaru sprawiedliwości, zanim inwestorzy zagraniczni będą mogli zwrócić się do sądu arbitrażowego, tak jak ma to miejsce w przypadku międzynarodowego prawa w dziedzinie praw człowieka; podkreśla, że w przypadku jaskrawej odmowy ochrony prawnej przez sądy krajowe inwestorzy zagraniczni powinni mieć możliwość bezpośredniego ubiegania się o międzynarodowe rozstrzygnięcie sporu;

Ratyfikacja międzynarodowej umowy inwestycyjnej

33. zwraca uwagę, że opóźnienie w ratyfikacji przez państwa członkowskie międzynarodowych umów inwestycyjnych UE opóźnia zastąpienie dwustronnych traktatów inwestycyjnych bardziej przejrzystymi i nowoczesnymi postanowieniami, które w równym stopniu chronią wszystkich inwestorów z UE w państwach trzecich; apeluje do państw członkowskich o ratyfikację zawartych umów inwestycyjnych UE; wzywa UE do współpracy z krajami partnerskimi w celu stałego przeglądu i ulepszenia międzynarodowych umów inwestycyjnych po ich wejściu w życie, zgodnie z wytycznymi określonymi w niniejszym sprawozdaniu; oczekuje, że państwa członkowskie zapewnią spójność międzynarodowych umów inwestycyjnych z wartościami i celami UE;

Rekompensata

34. zwraca uwagę, że metodyka zdyskontowanego przepływu środków pieniężnych, powszechnie stosowana do obliczania rekompensat w międzynarodowych umowach inwestycyjnych, nie jest wiarygodną metodą wyceny projektów inwestycyjnych znajdujących się na wczesnym etapie lub projektów, co do których istnieje niepewność związana z przyszłymi napływami dochodów; podkreśla, że stosowanie takich metod przez organy arbitrażowe oznacza istotne odejście od utrwalonych zasad i praktyk w zakresie rekompensat w krajowych i międzynarodowych systemach prawnych stosowanych poza międzynarodowymi umowami inwestycyjnymi i przewidujących znacznie bardziej ograniczony margines swobody przy wydawaniu orzeczeń; podkreśla, że znaczne odszkodowania przyznane przez trybunały ds. inwestycji stanowiły znaczne i rosące obciążenie finansowe dla pozwanych państw; zwraca uwagę, że stosowanie metod wyceny powszechnie stosowanych przez rozjemców jest bardzo kontrowersyjne ze względu na przyznany im bardzo szeroki margines uznania i opieranie się na bardzo złożonych i z natury spekulacyjnych założeniach; zwraca się do Komisji o dokonanie dogłębnej oceny i zapewnienie korygujących i służących przejrzystości zasad i zabezpieczeń w odniesieniu do przepisów regulujących odszkodowania w międzynarodowych umowach inwestycyjnych UE, w tym o stosowanie bardziej zdecydowanych klauzul zapobiegających stosowaniu odszkodowań karnych; apeluje o ograniczenie rekompensaty do wysokości kosztów utopionych, tak by odpowiadała wysokości kwalifikujących się wydatków faktycznie poniesionych przez inwestorów; podkreśla, że w ramach podejścia równoważącego należy, w stosownych przypadkach, określać sumę rekompensaty poniżej takiego pułapu, uwzględniając przy tym elementy kontekstu, takie jak nieprzestrzeżenie przez przedsiębiorstwa obowiązków lub zobowiązań prawnych lub umownych;

35. zauważa, że coraz częstsze zwracanie się inwestorów do podmiotów trzecich w celu sfinansowania ich postępowania sądowego w zamian za zwrot z zasądzonego odszkodowania (finansowanie przez podmioty trzecie) stanowi dodatkowe zachęty do zwiększenia liczby roszczeń; odnotowuje postępy w zwiększaniu przejrzystości finansowania przez osoby trzecie w ramach sporów między inwestorem a państwem; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje wysiłki podjęte przez Komisję w ramach niedawno zawartych przez UE międzynarodowych umów inwestycyjnych; wzywa Komisję do poparcia w kontekście negocjacji międzynarodowych dodatkowych przepisów regulujących finansowanie przez podmioty trzecie w sporach między inwestorem a państwem, aby ściśle ograniczyć tę praktykę, która zachęca do noszącego oznaki nadużycia orzekania o nadmiernie wysokich kwotach;

Dwustronne umowy inwestycyjne

36. zwraca uwagę na to, że tysiące obowiązujących dwustronnych umów inwestycyjnych zawartych przez państwa członkowskie nadal chronią inwestycje w paliwa kopalne, zawierają przestarzałe przepisy sprzeczne z celami i wartościami UE, w tym zbyt szerokie standardy ochrony, słabe wymogi w zakresie przejrzystości i rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem, oraz są niezgodne z wnioskiem UE dotyczącym wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych; w związku z tym wzywa państwa członkowskie do rozwiązania lub modernizacji dwustronnych umów inwestycyjnych, tak aby były one zgodne ze zreformowanym modelem unijnych międzynarodowych umów inwestycyjnych, spójnie z niniejszym sprawozdaniem;

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

37. wzywa Komisję do zapewnienia pełnej zgodności wszystkich dwustronnych umów inwestycyjnych zawartych przez państwa członkowskie z prawem UE oraz ich spójności z celami i wartościami Unii; wspiera Komisję w ścisłym stosowaniu warunków udzielania zgody na negocjacje, podpisywanie i zawieranie nowych umów przez państwa członkowskie zgodnie ze zmodernizowaną polityką inwestycyjną UE i orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE; przypomina o zobowiązaniu państw członkowskich do zmiany dwustronnych umów inwestycyjnych zgodnie z art. 351 TFUE; zwraca się do Komisji o monitorowanie przestrzegania tych obowiązków oraz o regularne informowanie Parlamentu o osiągniętych postępach; zachęca Komisję do wszczynania w razie konieczności postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w celu zapewnienia zgodności dwustronnych umów inwestycyjnych państw członkowskich z prawem UE;

38. wspiera Komisję w opracowywaniu wytycznych interpretacyjnych, które mają być stosowane przez państwa członkowskie zgodnie z reformami merytorycznymi i proceduralnymi, o których mowa w niniejszym sprawozdaniu, w celu zapewnienia jednolitej interpretacji zmodernizowanej polityki inwestycyjnej UE i zagwarantowania pełnej zgodności z celami Europejskiego Zielonego Ładu; wzywa Komisję do wykorzystania tego uaktualnionego modelu jako podstawy do zatwierdzania nowych dwustronnych umów inwestycyjnych państw członkowskich;

Traktat karty energetycznej (TKE)

39. zwraca uwagę, że TKE jest obecnie najbardziej sporną umową inwestycyjną na świecie; wspiera wysiłki zmierzające do unowocześnienia TKE oraz stanowisko UE w kwestii wykluczenia ochrony w przypadku większości inwestycji w paliwa kopalne; uważa jednak, że stanowisko UE nie powinno zapewniać ochrony inwestycjom w działalność gospodarczą uważaną zgodnie z prawem UE za „istotnie szkodliwą” oraz że należy znacznie skrócić ramy czasowe stopniowego wycofywania ochrony istniejących inwestycji w paliwa kopalne, aby nie utrudniać osiągnięcia celów klimatycznych UE; domaga się zakończenia rozstrzygnięcia sporów między inwestorem a państwem w ramach TKE; podkreśla, że zmiana TKE wymaga jednomyślności wszystkich umawiających się stron głosujących na corocznej konferencji; wyraża zaniepokojenie faktem, że Parlament nie ma dostępu do dokumentów negocjacyjnych dotyczących negocjacji w sprawie modernizacji TKE w takim samym stopniu, jak podczas negocjowania innych traktatów;

40. wyraża zaniepokojenie, że wiele umawiających się stron zdaje się nie podzielać ambicji UE w dziedzinach łagodzenia zmiany klimatu, w dziedzinie zrównoważonego rozwoju i transformacji energetycznej, mimo że wszystkie te strony są również sygnatariuszami porozumienia paryskiego; apeluje do Komisji o zapewnienie zgodności TKE z porozumieniem paryskim i celami Europejskiego Zielonego Ładu, a jednocześnie o zachowanie zdolności UE do opracowywania środków polityki publicznej zgodnych z jej zobowiązaniem, by stać się pierwszym kontynentem neutralnym klimatycznie do 2050 r.;

41. zauważa, że Włochy powiadomiły o decyzji o wycofaniu się z TKE z dniem 1 stycznia 2015 r.; zauważa, że państwa, które ratyfikowały TKE lub do niego przystąpiły, mogą zakończyć swoje członkostwo po upływie 12 miesięcy od powiadomienia o wycofaniu się; ubolewa, że inwestycje zrealizowane przed datą wycofania się są nadal chronione przez 20 lat, ale z zadowoleniem przyjmuje fakt, że ochrona natychmiast przestaje obowiązywać w stosunku do wszystkich nowych inwestycji;

42. wzywa Komisję do dopilnowania, aby w zmienionym TKE zapewniono ochronę prawa państw do regulacji, zgodnie z prawem UE i z unijną polityką inwestycyjną, i natychmiast zabroniono inwestorom inwestującym w paliwa kopalne pozywania umawiających się stron za prowadzenie polityki stopniowego wycofywania się z korzystania z paliw kopalnych zgodnie z ich zobowiązaniami wynikającymi z porozumienia paryskiego, a także by ochrona inwestycji przyznawana była wyłącznie inwestorom rzeczywistym, a nie inwestorom czysto finansowym lub spekulacyjnym; wzywa Komisję do opublikowania badania prawnego analizującego potencjalne skutki wycofania się; wzywa Komisję i państwa członkowskie do rozpoczęcia przygotowań do skoordynowanego wyjścia z TKE oraz do porozumienia wyłączającego stosowanie klauzuli wygaśnięcia między zainteresowanymi umawiającymi się stronami z myślą o złożeniu Radzie i Parlamentowi formalnego wniosku w przypadku nieosiągnięcia ww. celów negocjacyjnych do czerwca 2022 r.;

43. z zadowoleniem przyjmuje wyjaśnienie Trybunału Sprawiedliwości zawarte w wyroku w sprawie Komstroy, że postanowienia TKE dotyczące mechanizmu ISDS nie mają zastosowania w przypadku sporów wewnątrzunijnych; zauważa, że obecnie toczą się co najmniej 73 sprawy wewnątrzunijne, w tym ponad 40 spraw dotyczących arbitrażu inwestycyjnego opartego na TKE; zauważa z dużym niepokojem, że orzeczenie w sprawie Achmea nie zniechęciło trybunałów arbitrażowych do dalszego rozpatrywania wewnątrzunijnych sporów inwestycyjnych; wzywa Komisję, aby dołożyła wszelkich starań w celu wykonania tych wyroków w trwających obecnie wewnątrzunijnych postępowaniach arbitrażowych; wzywa zatem państwa członkowskie i Komisję do przyjęcia porozumienia w sprawie niestosowania TKE do wewnątrzunijnych sporów inwestycyjnych; popiera wniosek kilku państw członkowskich o wydanie nowego wyroku przez Trybunał Sprawiedliwości i uważa, że powinno ono zawierać ostateczne wyjaśnienie tej kwestii, aby zapobiec dopuszczalności jakiegokolwiek przyszłego arbitrażu wewnątrzunijnego na mocy TKE;

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

44. zwraca uwagę, że chociaż trudno będzie egzekwować wszelkie ewentualne orzeczenia w sprawach wewnętrznych w sądach UE, sprawy podlegające przepisom Międzynarodowego Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych nadal mogą być egzekwowane w sądach państw trzecich; zauważa, że sądy te mogą wydać orzeczenie w sprawie zajęcia aktywów państwowych⁽¹⁵⁾ UE lub państw członkowskich UE;

45. podkreśla, że podczas procesu wyboru arbitrów do przyszłych spisów arbitrów w systemie sądów ds. inwestycji należy uwzględnić poszanowanie orzeczeń sądów UE, a zwłaszcza Trybunału Sprawiedliwości UE;

Wielostronne wysiłki na rzecz zreformowania ochrony inwestycji (wielostronny trybunał rozstrzygania sporów inwestycyjnych)

46. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że III grupa robocza UNCITRAL od 2017 r. angażuje się w rozważania na temat możliwego wielostronnego zreformowania mechanizmu ISDS; zauważa, że 60 państw uzgodniło w drodze konsensusu, że prace UNCITRAL muszą dotyczyć opcji reform strukturalnych; wzywa Komisję, aby nadal konstruktywnie angażowała się w dyskusje dotyczące UNCITRAL, a także zachęcała do negocjacji w takich kwestiach, jak wstrzeźliwość regulacyjna, wyczerpanie środków odwoławczych, prawa osób trzecich i odszkodowania, którym poświęcono niewiele uwagi, a także by uwzględniała je w przyszłych zawieranych przez UE międzynarodowych umowach inwestycyjnych; wzywa Komisję, aby wzmogła prace w ramach UNCITRAL w celu ochrony zdolności państwa do regulacji, a także w celu zapewnienia pełnej przejrzystości;

47. popiera negocjacje toczące się w III grupy roboczej UNCITRAL, w ramach których UE i jej państwa członkowskie dążą do ustanowienia stałego mechanizmu rozstrzygania sporów inwestycyjnych – wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że UE odgrywa w tych negocjacjach czołową rolę w skali światowej; podkreśla jednak, że wniosek ten nie obejmuje modernizacji zasadniczych standardów ochrony; wzywa Komisję do zadbania o to, by przepisy prawa stosowane przez sędziów wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych równoważyły interpretację przepisów materialnych i praw zapisanych w międzynarodowych umowach inwestycyjnych z odpowiednimi krajowymi przepisami dotyczącymi interesu publicznego, które zostały przyjęte w sposób demokratyczny; zwraca się do Komisji o dopilnowanie, aby sędziowie nie byli wynagradzani w oparciu o ustalenia indywidualne; apeluje do Komisji o promowanie reformy i modernizacji tych standardów na odpowiednich forach międzynarodowych;

48. wzywa Komisję, aby włączyła do negocjacji w sprawie wielostronnego trybunału rozstrzygania sporów inwestycyjnych kwestię wprowadzenia zasad określających w przejrzysty sposób rekompensaty, które mają być wypłacane przez państwa, oraz by opowiedziała się za rygorystycznymi metodami wyceny, które umożliwiłyby jedynie rekompensatę kosztów utopionych w związku z toczącymi się negocjacjami w sprawie reformy UNCITRAL;

49. zdecydowanie krytykuje znaczne opóźnienia w ratyfikacji i wdrażaniu konwencji z Mauritiusa; wzywa państwa członkowskie do niezwłocznego przyjęcia wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie podpisania konwencji w imieniu UE; wskazuje na niedawne orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości dotyczące wyłącznych i dzielonych kompetencji w odniesieniu do ratyfikacji traktatów międzynarodowych, które mogą stanowić wskazówkę co do odblokowania ratyfikacji tej konwencji;

Polityka inwestycyjna UE poza postępowaniem rozjemczym między inwestorem a państwem

50. zauważa, że w skali globalnej w latach 2017, 2019 i 2020 wypowiedziano więcej traktatów inwestycyjnych niż zawarto nowych międzynarodowych umów inwestycyjnych; podkreśla, że w niedawno zawartych megaregionalnych międzynarodowych umowach inwestycyjnych przyjmuje się coraz ostrożniejsze podejście do postępowania rozjemczych między inwestorem a państwem;

51. apeluje o wsparcie UE na rzecz wzmocnienia krajowych systemów prawnych i praworządności w państwach partnerskich za pomocą pomocy technicznej na szczeblu UE, co umożliwiłoby stworzenie środowiska korzystnego dla inwestycji zagranicznych, a jednocześnie rozwiązało problem systemowych niedoskonałości, które mają negatywny wpływ na zrównoważony rozwój w tych krajach;

52. wzywa Komisję do opracowania unijnej strategii inwestycji zagranicznych, aby zachęcać do zrównoważonych inwestycji i chronić je w całej ich wielowymiarowości, bez zbędnego zdawania się na postępowanie rozjemcze między inwestorem a państwem, a także zaktualizować model ochrony inwestycji przyjęty w 2015 r. zgodnie z postulatami niniejszej rezolucji, tak aby nadać kierunek negocjacjom w sprawie nowych lub zaktualizowanych umów UE;

o

o o

⁽¹⁵⁾ Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, zwana również „nowojorską konwencją arbitrażową”.

Czwartek, 23 czerwca 2022 r.

53. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji, jak również rządowi i parlamentom państw członkowskich.
